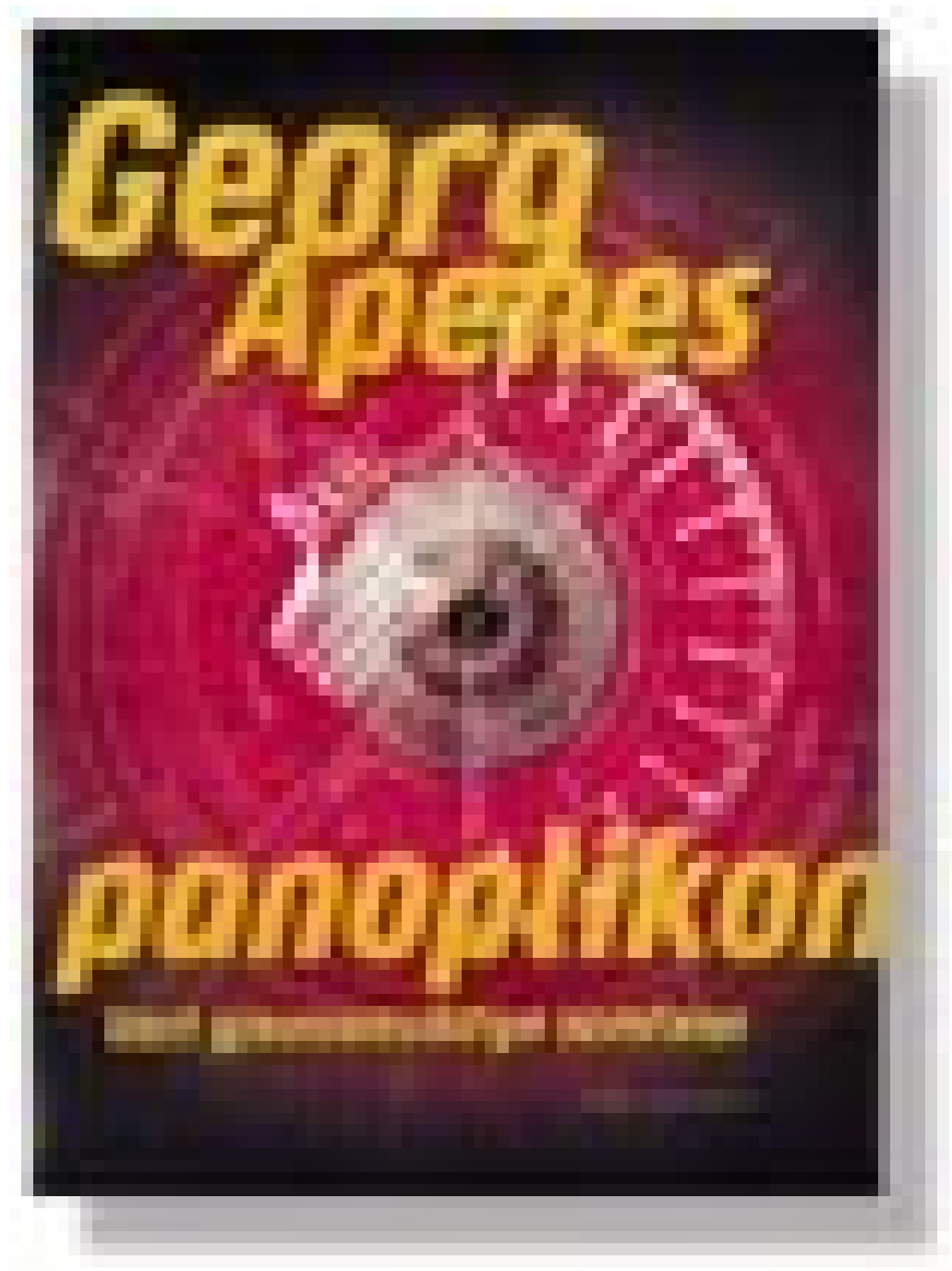

Et moderne panoptikon?

BOKOVERSIKT

Et panoptikon er et fengsel hvor alle fangene kan sees fra vokterens midtpunkt. Ideen ble skapt av den engelske filosofen Jeremy Bentham (1748 – 1832). Vokteren kunne ikke inspisere alle de innsatte samtidig, men de innsatte kunne ikke vite når de ble overvåket og når de ikke ble det.

I denne lille boken, som henvender seg til alle samfunnsinteresserte, hevder Datatilsynets leder de siste ti årene, Georg Apenes, at vårt teknologiske samfunn er i ferd med å utvikle seg til et moderne panoptikon, der vi setter elektroniske spor etter oss nesten uansett hva vi gjør. Apenes drøfter denne utviklingen på mange viktige samfunnsområder, som privatlivets fred, kriminalitet, taushetsplikt, genetisk informasjon, elektroniske helsekort og forbrukerens rettigheter. Han trekker også opp et interessant skille mellom det åpne samfunn, der innbyggerne har innsyn i statsmaktens gjøremål, og det gjennomsiktede samfunn, der staten har innsyn i innbyggernes gjøremål.

Apenes advarer mot farene ved fri informasjonsflyt i samfunnet, og mulighetene for at slik informasjon blir misbrukt. Selv om han ikke legger skjul på at utviklingen kan ha positive trekk, legger han i denne boken ikke vekt på disse mulighetene. IT-revolusjonen kan gi bedre og mer effektiv forvaltning og tjenesteyting samt økt rettssikkerhet gjennom bedre muligheter for dokumentasjon. Den som har ærlige hensikter vil normalt ha mindre problemer med å bli konfrontert med sine elektroniske spor enn den som prøver å skaffe seg urettmessige fordeler. Det forutsetter imidlertid at informasjonen er korrekt og at den anvendes fornuftig og med integritet.

Å ta stilling til hvor mye vi er villige til å ofre for å verne om privatlivets fred, er ikke bare et samfunnsansvar, men også et ansvar for hvert individ. Det skal ikke mange bonuspoeng til før vi er villige til å gi fra oss detaljert informasjon om våre forbruksmønstre. Men det er kanskje fordi vi ikke har tenkt over hva vi gjør?

Denne lille boken er lest på noen få timer, og gir mange tanker om vanskelige verdivalg som både den enkelte og samfunnet må ta i årene som kommer.

BårdNatvig

If Skadeforsikring

Oslo

Publisert: 10. desember 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 25. juni 2026.